

Функціонування розвитку соціальної сфери регіонів

Труфен А.О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

На сьогоднішній день, кожен регіон України має певні специфічні особливості, які відрізняють його від усіх інших. Для кожного має бути розроблено свій власний напрямок формування та розвитку соціальної сфери регіону. Саме тому органами державної влади на регіональному рівні має бути створена така соціальна сфера, яка б мала на меті створення сприятливих можливостей для соціального обслуговування населення при оптимальному використанні наявних на певній території ресурсів. Сьогодні необхідно здійснювати розвиток соціальної сфери особливо у тих регіонах, де існують значні диспропорції у концентрації об'єктів соціальної сфери.

Ключові слова: розвиток соціальної сфери регіонів, фінансування, організаційно-економічний механізм, соціально-економічний розвиток, сталий розвиток.

Trufen A.O. ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ РЕГИОНОВ

На сегодняшний день, каждый регион Украины имеет определенные специфические особенности, которые отличают его от всех других. Для каждого должно быть разработано свое собственное направление формирования и развития социальной сферы региона. Именно поэтому органами государственной власти на региональном уровне должна быть создана такая социальная сфера, которая бы имела целью создание благоприятных возможностей для социального обслуживания населения при оптимальном использовании имеющихся на данной территории ресурсов. Сегодня необходимо осуществлять развитие социальной сферы, особенно в тех регионах, где существуют значительные диспропорции в концентрации объектов социальной сферы.

Ключевые слова: развитие социальной сферы регионов, финансирование, организационно-экономический механизм, социально-экономическое развитие, устойчивое развитие.

Trufen A.O. OPERATION OF DEVELOPMENT OF SOCIAL SPHERE OF REGIONS

Today, each region of Ukraine has certain specific features that distinguish it from all others. For each must be developed in its own direction of formation and development of social sphere of the region. That is why public authorities at the regional level should be created such social services, which would have the aim of creating opportunities for social services while making optimal use of the current site resources. Today it is necessary to carry out the development of the social sphere, especially in those regions where there are significant disparities in the concentration of objects of social sphere.

Keywords: the development of social sphere of regions, financing, organizational and economic mechanism, the economic and social development, sustainable development.

Виклад основного матеріалу. Соціальний розвиток регіонів завжди був і буде виділений із всієї сукупності державних інтересів як актуальний і пріоритетний напрямок, так як кожен регіон, будучи частиною єдиної держави, вносить свою лепту в її історію, внутрішнє політичне, економічне, культурне життя, досягнення певних результатів на міжнародній арені.

Проблеми соціального розвитку України та її регіонів досліджують у своїх наукових працях такі провідні вчені, як: П. Беленький, Т. Боголіб, З. Герасимчук, А. Гриценко, Б. Данилишин, М. Долішній, С. Злупко, В. Куцєпко, Л. Ковальська, В. Пила, С. Писаренко, Д. Стеченко, О. Чмир, І. Школа, М. Щурик та інші. Серед

іноземних представників доцільно виділити наукові праці Дж. Еліасопа, Х. Зінгера, Т. Кампболла, В. Красовського, П. Самуельсона, І. Сипяєвої, І. Тараканової, Г. Хедткампа та інших.

На думку українських вчених Скуратівського В.А., Палій О.М., Лібанової Е.М., соціальна сфера – це сфера життєдіяльності людського суспільства, де реалізуються інтереси класів, соціальних груп, етнонаціональних спільнот, що охоплює широку палітру соціального простору – від умов праці, побуту, здоров'я до соціально-класових, етнонаціональних, сімейно-шлюбних відносин [4, с. 344]. Водночас, Куценко В. І. та Остафійчук Я. В. розгляда-

ють соціальну сферу дещо під іншим кутом зору, зокрема як сферу діяльності людей, результатом якої є послуги, що задовольняють потреби суспільства й окремих його членів і пов'язані зі створенням доданої вартості [1, с. 340].

У процесі комплексного економічного аналізу стану соціальної сфери регіонів виявлено основні чинники, що впливають на її розвиток та формування соціального потенціалу.

До них належать:

- економічний – збільшення фінансування об'єктів соціальної сфери за рахунок державного бюджету, коштів підприємств матеріального виробництва;

- інституціональний – підвищення рівня законодавчої стабільності та ріст кількості груп захисту інтересів населення;

- стан навколишнього агроприродного середовища – підвищення екологічної безпеки агрогосподарювання та виробництво екологічно чистої агропродукції;

- науково-технічний прогрес – прискорення НТП у соціальній сфері, посилення державного контролю за технологічними змінами;

- демографічний – зростання рівня освіти та кваліфікації;

- соціально-суспільний – стабільність соціальних гарантій і підвищення престижності проживання.

Усі ці чинники дають змогу окреслити основні складові організаційно-економічного механізму регулювання соціальної сфери.

Організаційно-економічний механізм розвитку соціальної сфери є цілісною структурно-функціональною системою зв'язків і відносин відповідних форм і методів управління соціальним розвитком.

Оскільки чинники управління та регулювання соціального розвитку мусять мати економічну, організаційну та правову основу, то комплексний організаційно-економічний механізм функціонування соціальної сфери повинен формуватися у вигляді системи механізмів, що враховують усі ці аспекти.

Організаційно-економічний механізм функціонування соціальної сфери охоплює такі основні групи механізмів:

1. Фінансово-кредитні механізми, які визначають джерела фінансування соціальної сфери та фінансово-кредитні умови підвищення ефективності її діяльності;

2. Механізми планування, які передбачають планомірний розвиток соціальної сфери як на рівні регіону, так і на рівні району, а також окремого населеного пункту;

3. Організаційні механізми, які передбачають оптимізацію структури соціальної сфери залежно від демографічних, економічних, екологічних, соціально-психологічних тенденцій кожного населеного пункту;

4. Механізми управління соціальною сферою, які базуються на удосконаленні органів управління соціальним розвитком та поєднанні способів і методів управління на різних ієрархічних рівнях регіонального розвитку [5].

Соціальна сфера повинна стати реальним чинником довгострокового сталого соціально-економічного розвитку. Практичне використання цього чинника можливе лише на основі створення всебічних умов для розвитку усіх видів діяльності соціальної сфери, за рахунок фінансового оздоровлення державної компоненти, її ресурсів, а також залучення приватних ресурсів, засобів підприємств, громадських фондів і організацій. Сталий розвиток соціальної сфери регіонів сприяє успішному просуванню України у напрямі створення соціальної держави [2].

На сьогодні, можна виділити одну з найважливіших проблем розвитку соціальної сфери України, а саме брак фінансування об'єктів цієї сфери, що своєю чергою призводить до скорочення закладів соціальної інфраструктури, критичного стану їх основного капіталу, низького рівня оплати праці у державних закладах соціальної сфери, і як результат – низького рівня послуг, що вони надають.

Фінансування об'єктів соціальної сфери є доволі складним і болючим питанням. Адже, більшість закладів цієї сфери реалізують свої послуги у некомерційному секторі економіки, а відтак, їх діяльність спрямована не на отримання прибутку, а на забезпечення соціального ефекту від реалізованих послуг. Проте, для успішного функціонування та розвитку вони потребують значних капіталовкладень.

Серед видів економічної діяльності, що належать до соціальної сфери лише об'єкти оптової та роздрібною торгівлі, тимчасового розміщування й організації харчування здатні самотужки без державної допомоги функціонувати і надавати якісні послуги. Незначну нішу в комерційному секторі економіки зайняли приватні заклади охорони здоров'я і освіти, організації кінематографії, телебачення й радіомовлення, книговидання й розповсюдження книжок, шоу-бізнесу, виробники аудіо- і відеопродукції, що стали самостійними суб'єктами ринку соціальних послуг і здатні акумулювати кошти для власного розвитку.

Таким чином, решта об'єктів соціальної інфраструктури потребує фінансової підтримки держави та місцевої влади. Зважаючи на те, що діючий механізм фінансування соціальної сфери не дає бажаних результатів, виникає нагальна потреба у розробці нових шляхів фінансування об'єктів соціальної сфери України.

На нашу думку, під механізмом фінансування об'єктів соціальної сфери слід розуміти сукупність умов, форм і методів створення, розподілу й використання фінансових засобів з метою забезпечення фінансування діяльності існуючих закладів соціальної сфери, а також будівництва нових для належного виконання ними державних соціальних стандартів з надання соціальних послуг населенню.

В Україні фінансова підтримка державою закладів соціальної інфраструктури здійснюється в основному із консолідованого бюджету. Виділених бюджетних ресурсів достатньо лише для утримання будівель, оплати комунальних платежів та виплати заробітної плати. Саме тому розглядати можливість розширення мережі закладів соціальної сфери у регіонах країни виключно за рахунок бюджетних коштів вкрай важко.

Відтак, сьогодні потребує належного врегулювання питання визначення джерел фінансування об'єктів соціальної сфери, у якості яких доцільно розглядати цільове фінансування, спонсорство, платні послуги, добродійність, комерційну діяльність, підприємницьку діяльність, патронаж, меценатство, кре-

дити, гранти, аукціони, міжнародні інвестиції, фонди підтримки, податкові кредити та пільги на орендну плату. Проте, варто розуміти, що перелічені фактори зростання позабюджетних доходів ніяк не можна розглядати як джерело добробуту організацій соціальної сфери, тим більше будівництва нових закладів.

Отже, на перспективу зусилля держави повинні бути зосереджені не на скороченні державних витрат на функціонування соціальної сфери, а на підвищення ефективності використання бюджетних засобів. Оскільки тільки за бюджетної підтримки галузей соціальної сфери гарантовано виконуватимуться ті соціальні завдання, які ставить перед собою кожна цивілізована держава [3].

Висновки. Соціальна сфера регіону є складною розгалуженою багатоаспектною системою, що має різноманітні зв'язки, стосунки, інфраструктуру, які в сукупності забезпечують життєдіяльність і розвиток регіонального співтовариства.

Управління соціальною сферою регіону пов'язане з виконанням безлічі функцій, розв'язуванням конкретних аналітичних та організаційних завдань, обробленням великих за обсягом і складних за структурою потоків інформації. Оскільки соціальна сфера є специфічною сферою зв'язків і стосунків, управління нею повинне здійснюватися з урахуванням умов та чинників, які забезпечують відтворення, розвиток, удосконалення взаємодіючих громадських груп і індивідів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Куценко В.І. Трансформації соціальної сфери України: регіональний аспект: [монографія] / В.І. Куценко, Я.В. Остафійчук. – Київ: Оріони, 2005. – 400 с. – С. 340.
2. Салівончик О.М., Оксенюк К.І. Соціальний розвиток регіонів держави / О.М. Салівончик, К.І. Оксенюк // Економічний форум, 2015. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecfor_2015_1_15.pdf.
3. Ситар Л.Й., Скриньковський Р.М. Сучасний стан та проблеми розвитку соціальної сфери України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3954>.
4. Скуратівський В.А. Соціальна політика: [навч. посіб. для слухачів, аспірантів, докторантів спеціальності «Державне управління»] / В.А. Скуратівський, О.М. Палій, Е.М. Лібанова. – Київ: Вид. УАДУ, 1997. – 360 с. – С. 344.
5. Ступень М., Шпик Н. Основні механізми розвитку соціальної сфери сільської місцевості – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repo.sau.sumy.ua/bitstream/123456789/2353/1/ОСНОВНІ%20МЕХАНІЗМИ%20РОЗВИТКУ%20СОЦІАЛЬНОЇ%20СФЕРИ.pdf>.